

SAL OBERTA

*Pel cingle viu del coll guanyaria la duna.
M'avivaria l'aire del fullatge dels ulls
i em banyaria, dolça, a l'aiguall de les nines.*

I, al costat d'aquests versos (del sonet núm. XX),

*Sense remei, ja ho sé, sense solta ni volta
t'estimo. No hi ha cap ni peus ni centener...*

He volgut començar la ressenya del llibre de Maria-Mercè Marçal amb dos fragments ben diversos perquè desitjo, simplement, fer només d'enllaç entre el lector de «Reduccions» i el llibre *Sal ober-ta*. Cada vegada m'acosto més a la manera de pensar del crític anglès C. S. Lewis, pel que fa a un cert escepticisme sobre la crítica «avaluativa», que sovint allunya el lector del poeta, en comptes d'acostar-l'hi, empènyer-l'hi, obrir-li una escletxa suficient per introduir-lo a la lectura directa. I no dic això per defugir cap mena de compromís, perquè el llibre de la Maria-Mercè Marçal m'ha agradat molt. Em va complaure en una primera lectura, ha reposat uns quants dies, i, en tornar-lo a obrir, m'ha produït altre cop un plaer veritable.

El llibre té dos reculls: «Freu», que l'autora anomena «vint-i-set sonets d'amor i desamor», i «Heura», poemes sobre el tema de l'embaràs i la filla, juntament amb «Set cançons esparses i un romanç» i «Raval d'amor». En els sonets es dona la confluència d'una llengua alhora culta i molt viva i popular, com manifesten les dues breus mostres triades. La poeta s'empelta en una tradició literària que coneix molt bé —el record de Foix hi és força visible, a tall d'exemple— i usa amb encert els recursos d'estil lleument tocats de surrealisme, unint-ho sense esforç amb les dites sucoses de la parla més popular i genuïna. No hi ha gaires exemples en la poesia catalana, sobretot en l'escripta per dones, de la seva manera alegre i desimbolta de «formalitzar» la lírica amorosa. Com Joan Oliver, creu que «totes les paraules del diccionari són poètiques»; la gràcia és fer-les cantar. I l'autora ho aconsegueix; potser per això són gracioses les seves cançons, també filles d'una poètica rica entre nosaltres, amb un toc ben localitzat —«Arbequines de l'amor»—; igno-

ro si n'hi ha alguna de musicada, però certament puc dir que semblen convidar a la melodia. Al meu entendre són més gràcils que el «Romanç», una forma més usual i divulgada.

Els poemes que formen l'aplec «Heura» són interessants i constitueixen una novetat en la nostra lírica. Conec un poema de Clementina Arderiu sobre una de les seves maternitats, «El salt», que es refereix clarament al part, i algun altre de poetes russes, però més metafòrics o més generals. Maria-Mercè Marçal, en canvi, s'atura a celebrar amb alta alegria de clarinet la presència del fill des de l'inici:

*Heura que m'envaeixes el ventre i la follia!
Freu entre el cel i l'aigua, ennuvolat de foc.*

*L'hort foscant de l'atzar que esbatana les portes
a peu pla i que convida a la festa dels lilàs.
La tendresa que estrena balcó i cel de domàs.
El bleix que aviva en dansa d'aram les fulles mortes.*

El poema VIII narra amb creativa imaginació una experiència que moltes lectores es faran seva i que es comunica al lector per la seva força poètica: la sensació de la dona embarassada quan el menut —en aquest cas la menuda— comença a fer sentir la seva presència amb moviments repetits: «De dins enfora, amor, sento les ones / i em faig areny i duna i penyalar». Imatge especialment reeixida, que s'expandeix per tot el sonet, que cal llegir sencer en els seus rotunds decasíl·labs. Ras i curt, una lírica que no somiqueja ni imita, sinó que, com vol Rilke, canta: no Orfeu, Eurídice canta.

MARIA ÀNGELS ANGLADA